

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ
БАЊА ЛУКА

ПРИМЉЕНО: 17.4.2015.			
ОРГ.ЈЕД.	БРОЈ	ПРИЛОЖИ	ВРИЈЕДНОСТ
	374		

ИЗВЈЕШТАЈ

*о оцјени урађене докторске тезе мр Ђорђа Раковића под називом
„Посебне врсте легата (испоруке)“*

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Научно-наставно вијеће Правног факултета Универзитета у Бањој Луци је на II сједници одржаној дана 16.03.2015. године, под бројем 12/3.255-II-5/15 донијело Одлуку о именовану Комисије за писање извјештаја о оцјени урађене докторске тезе кандидата мр Ђорђа Раковића, под називом „Посебне врсте легата (испоруке)“.

У Комисију су именовани:

1. Проф. др Бранко Мораит, редовни професор Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област Грађанско и грађанско процесно право, предсједник,
2. Доц. др Дарко Радић, доцент Правног факултета Универзитета у Бањој Луци, ужа научна област Грађанско и грађанско процесно право, члан и
3. Проф. др Енес Хашић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Зеници, ужа научна област Грађанско право, ментор-члан.

1. УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ДОКТОРСКЕ ТЕЗЕ

Докторска теза кандидата мр Ђорђа Раковића написана је ћиричним писмом (*Times New Roman*, фонт 12, проред 1,5) и укорићена тврдим повезом. Дисертација садржи укупно 347 страница, од чега су 324 странице чистог текста. Литература се састоји од укупно 168 јединица разврстаних на уџбенике, монографије, чланке, законе, подзаконске акте и коментаре. Наведена литература је цитирана у 744 фусноте.

Поглавља из којих се састоји докторска теза су: I Уводни и методолошки дио (стр. 6-11); II-1 Појам, назив и правна природа легата (стр. 12-33); II-2 Настанак и развој легата (34-99); III-1 Легат у праву Републике Српске (100-219); III-2 Предмет легата у праву Републике Српске (220-319); IV Закључак и литература (320-347).

У уводном и методолошком дијелу докторске тезе кандидат објашњава циљ истраживања, предмет истраживања, хипотезу, материјал и методе рада.

У поглављу II-1: Појам, назив и правна природа легата, кандидат наводи бројне дефиниције легата дате од стране правних теоретичара, али и нормативне (законске) дефиниције овог правног института у правима земаља које су настале дисолуцијом бивше југословенске државе. Истовремено је приказан историјски настанак назива овог правног института, као и његова недоследна примјена у позитивном праву Републике Српске. Из дефиниције легата произилази и његова облигационоправна природа, тј. ради се о облигационоправном захтјеву којим легатар захтјева од наследника, односно дужника легата испуњење обавезе која представља садржину легата. Легат има и одређене сличности са другим насљедноправним институтима и то поклоном за случај смрти, налогом, насљеђивањем и насљедноправним уговорима. Међутим, и поред одређених сличности које евидентно постоје између легата и ових института, бројне су и њихове међусобне разлике које управо дају простор за њихову истовремену паралелну егзистенцију у правном поретку Републике Српске.

У поглављу II-2: Настанак и развој легата анализиран је историјски настанак и даљи развој легата у појединим правним системима, са посебним освртом на предмет легата. Као и за многе друге правне институте, поријекло легата налазимо у римском праву у неколико облика: *legatum per vindicationem* и *legatum per*

praeseptionem, који су имали стварноправно дејство и *legatum per damnationem* и *legatum sinendi modo*, који су имали облигационоправно дејство. На правном подручју бивше југословенске државе легат је био регулисан у појединим одредбама Српског грађанског законика из 1844. године, који је у цјелини, па тако и у дијелу о легату, представљао скраћену верзију аустријског Грађанског законика из 1911. године. Касније је било неколико покушаја самосталног регулисања наследноправних односа, а у оквиру њих и легата и то у Предоснови Грађанског законика за Краљевину Југославију из 1934. године и Тезама за предпројекат закона о наслеђивању ФНРЈ. Међутим, тек је доношењем Савезног закона о наслеђивању ФНРЈ из 1955. године, легат постао саставни дио позитивног наследноправног уређења на нашем правном подручју. Поред развоја легата у националном праву, кандидат је дао и преглед ове установе у најзначајнијим европским правним системима и то аустријском, њемачком и француском. Посебна пажња је указана легату у аустријском праву с обзиром на утицај који је ово право имало и још увијек има на право Републике Српске и сусједних земаља које припадају истом правном подручју. У оквиру материје о легату у аустријском праву највећи дио је посвећен појединим врстама предмета легата, а имајући у виду чињеницу да је предмет легата и централни предмет кандидатовог интересовања у овом раду.

У поглављу III-1: Легат у праву Републике Српске кандидат је представио позитивноправна рјешења о легату у праву Републике Српске. Ради се о рјешењима која су углавном преузета из ранијих закона у овој области који су важили на овом правном подручју и то Закона о наслеђивању СРБиХ из 1989. године и Савезног закон о наслеђивању ФНРЈ из 1955. године. Ово поглавље подијељено је у три велике цјелине којима су обухваћена сва питања везана за правни институт легата. Ради се о поднасловима „Завјешталац“, „Дужник легата“ и „Легатар“, који називи, у ствари, представљају основне субјекте код легата.

У оквиру поднасловова о завјештаоцу приказани су основни предуслови за стицање овог својства и то тестаментарна способност (старосна граница и способност за расуђивање) и пуноважно изјављена воља завјештаоца, као и услови за пуноважност самог тестаamenta, односно његове карактеристике.

У улози дужника легата, тј. лица коме је наложено да легат изврши, могу се појавити различита физичка или правна лица зависно од тога да ли се ради о директном (непосредном) или индиректном (посредном) легату, па тако имамо

извршиоца тестаментa, управника наслeдства, привременог старoца заoставштине, законске, нужне и тестаментарне наслeднике, па и самог легатара (сублегатара). Порeд ових лица, као дужници легата се могу појавити и њихови супститути, а сам наслeдник као дужник легата може бити постављен под условом или роком, у којем случају имамо два дужника легата: претходног и потоњег наслeдника. Основни услов да би дужник легата могао извршити додијeљену обавезу јесте постојање заoставштине из које произилази и предмет легата. У том обиму је и њихова одговорност за испуњење легата. Осим тога, наслeдници и легатари (сублегатари) као дужници легата морају да испуне и услове који се иначе траже за њихову правну позицију: способност за наслeђивање и наслeдничка изјава (позитивна или негативна). Уколико се не испуне потребни услови легат се неће моћи извршити, тј. долази до тзв. „пада“ легата. Централни дио расправе о дужницима легата кандидат је посветио њиховим правима и обавезама, која су, иначе, карактеристика свих субјеката права када ступају у одређене облигационоправне односе, а право на легат је управо облигационо право. Због непостојања експлицитних законских одредби, нити издашњије наслeдноправне литературе, кандидат је на креативан начин изнио своје виђење могућих права и обавеза дужника легата. У том смислу издвојено је неколико права дужника легата: право на избор алтернативно одређеног предмета легата, право на накнаду трошкова, право на попис и процјену заoставштине, право на сразмјерно смањење легата, право на регрес, право полагања и продаје предмета легата и право да се захтјева издавање признанице. Насупрот ових права су и обавезе дужника легата: обавеза извршења легата, обавеза предаје плодова предмета легата и обавеза накнаде штете.

Поглавље о легату у праву Републике Српске кандидат је заокружио излагањем у трећем поднасловом под називом „Легатар“. У овом дијелу кандидат је примијенио методологију излагања као у претходном поднаслову о дужнику легата. Тако се прво говори о одређивању легатара, затим су наведени услови који се морају испунити за стицање својства легатара, а потом и његова права и обавезе. Легатара својом вољом у тестаменту одређује завјешталац непосредно или посредно, али кандидат скреће пажњу да упркос важења принципа тзв. формалног униперсоналитета, постоји могућност да личност легатара одреди и наслeдник или неко треће лице, али на основу неке објективне околности. Исто тако, постоји

могућност замјене легатара која се назива супституција. Од потребних услова за легатара наводе се: да је субјект права (физичко или правно лице), да је достојан аналогно достојности насљедника, да је дао позитивну изјаву о прихватању легата и да доживи тренутак наступања услова или рока код модификованог легата. Бројна су права легатара, која у доста случајева произилазе из обавеза дужника легата па се тако наводи: право да се захтјева извршење легата, право на правну заштиту, право на плодове предмета легата, право на избор код алтернативно одређеног предмета легата, право на накнаду штете, право на обезбјеђење легата, право на попис и процјену заоставштине, право на цесију предмета легата и други случајеви располагање правом на легат. Овим правима су корелативне обавезе легатара и то: обавеза намирења завјештаочевих повјерилаца, обавеза извршења сублегата или терета и обавеза накнаде трошкова.

Поглавље: III-2 Предмет легата у праву Републике Српске представља централни дио рада. Кандидат је обрадио исцрпну листу могућих предмета легата користећи позитивноправне законске текстове Републике Српске и ширу насљедноправну литературу. У општем смислу је извео закључак да предмет легата може бити све оно што може бити и предмет облигације (давање, чињење, нечињење или трпљење), а на што упућује већ апсолвирана чињеница да је право на легат облигационо право. Кандидат се посебно залаже за још шире постављање предмета легата у смислу да, поред имовинског, може имати и неимовински карактер. Овакав свој став темељи на ширем појму заоставштине у којој могу да се поред имовинских права нађу и неки други „ентитети“, како их кандидат назива, као и неимовинска права завјештаоца. Исто тако, предмет легата се не мора налазити у заоставштини, већ може бити и у својини дужника легата, па чак и у својини трећих лица, ако је завјешталац одредио да се такав предмет прибави за легатара на терет заоставштине. Као и свака друга престација, тако и ова која се односи на предају предмета легата мора бити могућа, довољена и одређена или одредива како би се радило о пуноважном легату. Могуће врсте предмета легата кандидат сврстава у 14 подналова, од којих су неки класични, а остали предмети легата произилазе из законске регулативе настале у току цјелокупне реформе права у Републици Српској. Класични предмети легата своје поријекло налазе у аустријском Грађанском закону, по чијем узору су и остала насљедноправна рјешења. Међутим, имајући у виду временску дистанцу поједини предмети легата

су претрпјели одређене измјене. Тако се легат задужбине мора прилагодити одредбама Закона о удружењима и фондацијама који регулише оснивање овог облика правних лица. Легат потраживања постоји у случају када завјешталац остави легат свом повјериоцу, али кандидат скреће пажњу да насљедноправна теорија даје могућност остављања легата и насљедником повјериоцу или повјериоцу неког трећег лица. Такође, на исти начин завјешталац може оставити легат свом дужнику или дужнику насљедника или трећег лица, што у ствари доводи до опроста дуга према дужнику ових лица. Један од најчешће практикованих легата у нашем праву јесте легат индивидуално одређене ствари и ствари одређене по роду. И ове врсте легата имају одређене специфичности, с тим да у случају пропасти предмета индивидуално одређене ствари легат престаје, док та обавеза не престаје у случају пропасти ствари одређених по роду. Легат ствари одређених по роду има додатне специфичности ако завјешталац не прецизира количину и квалитет ових ствари. У том смислу, кандидат указује на могућност да упркос важењу принципа тзв. материјалног униперсоналитета, право избора количине и/или квалитета генеричних ствари одреди неко треће лице, а уз поштовање одређених објективних критеријума. Пуноважност легата осигуране суме код животног осигурања је зависан од постојања полисе о осигурању живота и одредби Закона о облигационим односима који регулишу ову материју. Посебну пажњу у оквиру предмета легата привлачи дио о легату ограничених стварних права из разлога што су реформом стварноправног законодавства у Републици Српској регулисана два нова ограничена стварна права. Наиме, поред заложног права и службености (стварних и личних), Законом о стварним правима регулисани су и реални (стварни) терети и право грађења, па је примјеном тих одредби могуће оставити и легат ових нових стварноправних института. У погледу права прече куповине и поред његове везаности за својство одређеног лица (нпр. сувласник ствари код законског права прече куповине) или за личност одређеног лица (код уговорног права прече куповине), кандидат истиче став насљедноправне теорије о могућности његовог преношења путем легата. Слично је и са ауторским правом које је као цјелина (морално и имовинско право аутора) у принципу непреносиво, али је Законом о ауторском и сродним правима БиХ, који се примјењује и у Републици Српској, дата могућност његовог насљеђивања, а у оквиру тога, по мишљењу кандидата, и остављања у облику легата. Овдје се, у ствари, ради о једној специфичној врсти

наслеђивања чији је циљ да се омогући наслеђницима, односно легатарима заштита ауторових моралних права. За разлику од ауторских права, код права индустријске својине је имовинска компоненета преовлађујућа тако да је преносивост њихова карактеристика, што важи и за пренос путем легата. Привредна друштва, према Закону о привредним друштвима Републике Српске из 2008. године, могу имати више форми: ортачко, командитно, акционарско и друштво са ограниченом одговорношћу, а свако од њих има своју „имовинску аутономију“ која обухвата могућност преноса на трећа лица, па и путем легата. Наравно да код појединих форми привредних друштава постоје и одређена ограничења која се морају уважити и приликом располагања власничким правима од стране завјештаоца при остављању легата. Кандидат је уочио да са легатом права на привредним друштвима одређене сличности има и легат имовине из уговора о концесији, јер се концесионар појављује у форми привредног друштва. Међутим, ипак је издвојио као самосталан предмет легата имовину из уговора о концесији, јер се овај уговор, а у оквиру њега и све оно што је предмет концесије, може уступити уколико је завјешталац концесионар. Као облик привредног субјекта и задруга, односно имовина којом располажу задругари може бити предмет свих облика располагања, па и путем тестамената. Модерна тржишна привреда не може се замислити без пословања путем бројиних хартија од вриједности које у себи садрже право на хартији и право из хартије. Кандидат у оквиру легата хартија од вриједности посебно истиче трезорске записе и обвезнице којима се може слободно трговати на тржишту хартија од вриједности. Постоје разни облици издржавања: између родитеља и дјете и других сродника, између даваоца и примаоца код уговора о доживотном издржавању, затим издржавање по основу деликта, а један од начина установљавања обавезе издржавања је и на основу легата одређеног тестаментом. У том случају завјешталац одредбама о легату одређује начин издржавања, његов обим, трајање и други садржај, који ће бити пуоважан само ако легатар испуњава критеријуме које се иначе траже за издржавање у складу са одредбама Породичног закона. Излагање о појединим врстама предмета легата кандидат завршава са легатом ренте. Легат ренте има одређене сличности са легатом издржавања, јер се и код ренте врши периодична исплата одређеног новчаног износа или других замјенивих ствари, али постоје и њихове значајне међусобне разлике које су кандидата определијелиле да разликује ова два облика

легата.

У поглављу IV: Закључак, кандидат даје синтезу цјелокупног истраживања које је провео у раду, истовремено износећи резултате до којих је дошао током истраживања.

2.УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

а) Разлози за истраживање теме *“Посебне врсте легата (испоруке)”* полазе од значаја који институт легата има, или боље речено треба да има у правном систему сваке државе, а посебно у правном систему држава насталих на подручју бивше југословенске државе. Ово из разлога што је у нашем друштвено-политичко-правном систему дошло до трансформације из (самоуправног) социјализма, у којем је доминирала друштвена (колективна) својина, у тржишни систем привређивања са доминантним приватним (индивидуалним) обликом својине. Ова радикална промјена, између осталог, утицала је и на другачију улогу коју институт легата треба да има у новом правном систему. У склопу свеопште правне реформе у Републици Српској је 2009. године донесен и нови Закон о наслеђивању чијим одредбама је регулисан и легат. Међутим, у том смислу овај закон није донио ништа ново, односно „трансплантиране“ су одредбе које су постојале и према ранијим законским рјешењима. С обзиром на ту чињеницу, дакле, у нормативном смислу није дошло до никаквих промјена, иако је промијењен друштвено-политички систем као његова основа па се поставља питање оправданости таквог рјешења законодавца. Одговор налазимо управо у чињеници да су и раније важећи закони имали модерна рјешења, али она због ограничења у погледу приватне (индивидуалне) својине која су тада постојала, нису могла бити примијењена у пракси. Реафирмацијом приватне својине ствара се основна претпоставка за располагањем имовином, па и путем одредбе о легату садржаној у тестаменту. Међутим, иако је протекао значајан временски период у којем функционишу тржишни принципи, није дошло до значајнијег располагања имовином завјештаоца путем легата. Због тога је требало истражити разлоге због којих је то тако, како би се идентификовао проблем у циљу његовог рјешења.

Сам Закон о наслеђивању није довољан за широку примјену легата у пракси,

без других одговарајућих законских рјешења. То се нарочито односи на предмете легата који и представљају конкретан разлог за истраживање ове теме. Ради се о бројним другим законским прописима који на индиректан начин утичу и на одређивање предмета легата, јер је дошло до проширења његових појавних облика. То је створило потребу да се анализирају сви други законски прописи којима је створена претпоставка за одређивање неког „новог“ предмета легата, чиме би се већ традиционални предмети легата, засновани на досадашњим законским рјешењима, у знатној мјери проширили. Тако је нпр. Законом о стварним правима Републике Српске из 2008. године проширен број ограничених стварних права са реалним теретом и правом грађења која се могу појавити као предмет легата. Из тих разлога потребно је све ове друге материјалне законске прописе препознати, а затим евентуално извршити хармонизацију, како међусобно, тако и са Законом о наслеђивању Републике Српске. Поред материјалноправних прописа који се односе на легат, треба узети у обзир и законска рјешења у процесноправним изворима из ове области. Овдје се првенствено мисли на Закон о парничном поступку Републике Српске из 2003. године и Закон о ванпарничном поступку Републике Српске из 2009. године. Наиме, о праву на легат се одлучује у оставинском поступку који је регулисан овим законима, тако да се анализом њихових одредби може доћи до резултата о усклађености са практичном примјеном овог института и евентуалним приједлозима за бољим нормативним рјешењима.

Циљ истраживања у овом раду има своју научну и практичну димензију. Научни циљ истраживања доприноси проширењу сазнања о појму, предмету, правној природи, односу према другим наследноправним институтима, значају, заштити и другим аспектима легата у праву Републике Српске. Практични циљ истраживања произилази из чињенице да је потребно афирмисати примјену института легата у пракси. У ту сврху се у складу са новонасталим друштвено-економско-политичко-правним условима дају смјернице за обезбјеђење правног оквира за његову ефикаснију примјену. Легат представља облик располагања имовином завјештаоца, а сваки облик располагања доприноси унапређењу тржишне привреде и стварања претпоставки за њен даљи развој што је неопходно и за напредак сваког друштва у цјелини.

б) Ранија законска рјешења о легату, иако нормирана у складу са модерним рјешењима из правних система других земаља, нарочито са рјешењима у

аустријском праву, нису наишла на ширу примјену у домаћој правној пракси. Недовољна практична заступљеност легата је била праћена и оскудном насљедноправном литературом у овој области. Скоро да легат није био предмет посебне и свеобухватне анализе у домаћој литератури. О легату се само успутно писало у оквиру уџбеника насљедног права чији су аутори били наши еминентни професори Насљедног права. Овдје, свакако, треба истаћи Лазара Марковића, *Насљедно право-трећа књига грађанског права*, Београд, 1930. година, Живојина Перића, *Специјални део Грађанског права: Насљедно право*, Београд, 1923. године, Драгољуба Аранђеловића, *Насљедно право с нарочитим обзиром на грађански законик Краљевине Србије*, Београд, 1925. године, Борислава Благојевића, *Насљедно право у Југославији*, Београд, 1980. година, Николе Gavelle, *Насљедно право*, Загреб, 1986. године и других. Од осталих извора о легату значајно је споменути Марковић, Б., *Легат, одредница у Енциклопедији имовинског права и права удруженог рада*, Београд, 1978. година, Финжгар, А., *Насљеђивање, одредница у Енциклопедији имовинског права и права удруженог рада*, Београд, 1978. година, Павић, Ђ., *Некретнине као предмет легата, Земљишна књига*, бр. 1-3/1963 и Лазаревић, А., *Налог и легат, Правна мисао*, бр. 3/1935.

Са посебним поштовањем се још може указати само на рад аутора Креч, М. и Павић, Ђ., *Коментар закона о насљеђивању (са судском праксом)*, Загреб, 1964. године. Ради се о веома квалитетном коментару Основног закона о насљеђивању из 1955. године, а како су многе његове одредбе, оне о легату готово у цјелини, преузете у тексту каснијих, па и актуелног Закона о насљеђивању Републике Српске, овај коментар још увијек итекако има своју употребну вриједност. Значајно је дјело и аутора Антић, О. и Балиновац, З., *Коментар закона о насљеђивању*, Београд, 1996. године, који даје анализу одредби Закона о насљеђивању Републике Србије из 1995. године. Како овај закон има доста нових рјешења, поготово у одредбама које регулишу легат, онда је за право Републике Српске његов значај углавном у домену смјерница у којем правцу би се могло доћи до квалитетнијих законских рјешења *de lege ferenda*. Свакако да је дио законских рјешења из правног система Србије *de lege lata* прихваћен и у Републици Српској и као таква могу да буду на заједничку корист. Дакле, осим ових правних извора готово да и није било неких других радова који би детаљније били посвећени легату.

У литератури са простора претходне југословенске државе легат је детаљније

обрађен једино у монографији: Стојановић, Н., *Испорука у наследном праву*, Ниш, 2001. година. У овом монографском дјелу ауторица је на један систематичан начин, по први пут на овим просторима, обрадила установу легата обухвативши појам, правну природу легата и однос према сродним грађанско-правним институтима, његов настанак и историјски развој у појединим правним системима и у нашем праву, субјекте и предмет легата, престанак и заштиту права на легат. Дакле, обухваћени су сви аспекти ове правне установе, а посебно позитивно-правно уређење према Закону о наслеђивању Србије из 1995. године. Такође, око 30-так страница овог рада посвећено је појединим врстама легата за које је ауторица сматрала да могу наћи своје мјесто у праву Србије *de lege lata* и *de lege ferenda*.

За разлику од домаћих правних извора са југословенског правног подручја, у инострану наследноправној теорији, посебно на њемачком и француском језику, налазимо више монографских дјела и других продубљених студија које су урађене на тему легата. Бројност ове литературе потврђује тезу кандидата да је легат у нашем праву био неоправдано запостављен у правној теорији и да му треба посветити далеко више простора него до сада. Од аустријске, њемачке и француске правне литературе која се бавила легатом нарочито истичемо: *Jacques Flour u Henri Souleau, Droit civil - Les successions, 3e edition – mise à jour et complete de dix etudes de cas, ArmandColin, Paris, 1991.*, *Colin, A. u Capitant, H., Cours élémentaire de droit civil Francais, Том III, Paris, 1925.*, *Fischer, P.: Die internationale Konzession, Wien-New York, 1974.*, *Ferid, M. – Firsching, K., Internationales Erbrecht, Band II, München, 1982.*, *Ulrich von Lübtow, Erbrecht – Eine systematische Darstellung, 1. Halbband, Duncker&Humblot, Berlin, Terre, Francois u Lequette, Yves, Droit civil: les successions: les libértés, Precis Dalloz, Paris, 1983.*, *Pierre Dupont Delestraint, Contrat de mariage et régimes matrimoniaux successions, libéralités, dixième édition, Dalloz, Paris, 1988.*, *Binder, J., Bürgerliches Recht, Erbrecht, Berlin, 1923.* и др.

Поред наведеног су, у значјаној мјери кориштени законски и подзаконски прописи Републике Српске и сусједних земаља, који на директан начин регулишу материју легата, а то су закони о наслеђивању, или то чине на индиректан начин, а то су бројни други материјалноправни прописи који регулишу имовину подобну за остављање путем легата.

в) Недовољна посвећеност легату и предмету легата, а што се види и из литературе која је до сада објављена у овој области, представљала је један од

основних разлога и мотива који су кандидата определијелили за писање овог рада. Управо из ове чињенице проистиче и научни допринос рада, а то је (ре)афирмација правне установе легата у Републици Српској кроз појачане активности у свим сегментима његове популаризације, па и кроз овај научни рад. На тај начин ће се омогућити сагледавање позитивних ефеката које даје располагање имовином у форми легата, али и сагледавање постојеће правне регулативе, односно процјене да ли је она довољан правни оквир за његов несметан развој.

3. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

а) У изради ове докторске тезе кандидат је обрадио материјал из доступних правних извора, како оних из домаће, тако и оних из стране литературе. С обзиром на истакнуту чињеницу недостатка адекватне домаће литературе која је обрађивала институт легата, материјал је црпљен и из литературе страних аутора. Првенствено се ту ради о домаћим и страним афирмисаним правним теоретичарима грађанског и насљедног права који су у својим радовима, углавном у форми уџбеника, расправљали и о сложеним питањима насљеђивања у оквиру којих посебно мјесто припада и расправама које се односе на легат. Нарочита пажња је посвећена радовима оних правних теоретичара који су свој научни рад у највећој мјери посветили управо материји која је предмет овог рада, као што је Наташа Стојановић, ауторика монографије „Испорука у насљедном праву“. Исто тако, не мање значајни су и аутори коментара закона, као што су Креч, М. и Павић, Ђ., са својим епохалним дјелом „Коментар закона о насљеђивању (са судском праксом)“, које, иако је објављено још 1964. године још увијек има своју употребну вриједност. Материјали који су највише кориштени у раду, а нарочито у његовом централном дијелу који се односи на поједине предмете легата, јесу законски текстови. Ради се не само о законима у области насљеђивања, већ и о другим материјалноправним законима који регулишу поједина (не)имовинска права подобна за насљеђивање путем легата, као и неким процесноправним законима. Од општеприхваћених извора материјала најмање је кориштена судска пракса иако се ради о незаобилазном извору када је у питању позитивноправна област, као што је и предмет овог рада. Разлог је недостатак исте због недовољне примјене института легата у пракси.

б) Полазећи од предмета истраживања, његове комплексности и карактера, као и постављених полазних теза и дефинисаних циљева истраживања, у раду је коришћено више научних метода истраживања који су међусобно комбиновани:

Правни (нормативни, догматски) метод користиће се за проучавање позитивно - правних прописа (националних и међународних) полазећи од садржаја правних норми. У комбинацији са правним методом, метода анализе садржаја је неопходан приликом анализи националне и међународне научне и стручне литературе.

Компаративно - правни (упоредно - правни) метод је био неопходан приликом упоређивања законских рјешења у домаћим позитивноправним прописима са позитивноправним прописима других држава, прије свих држава насталих на територији бивше Југославије и појединих европских држава.

Примјена историјско - правног метода је омогућила сагледавање историјског развоја легата, као и утицај на постојећа рјешења, *de lege lata*, и будућа, *de lege ferenda*, у националном законодавству.

Метода дескрипције је бити примјењена приликом описивања појединих чињеница, процеса и појава у друштву који су условили поједина законска рјешења у погледу предмета истраживања.

Метод студије случаја коришћен је приликом анализе примјене појединих норми националног права у конкретним ситуацијама, у смислу процјене њихових квалитета, сврхходности и домаћаја.

в) Наведене методе истраживања које су примјењене у раду су адекватне, довољно тачне и савремене, имајући у виду научна достигнућа на пољу предмета истраживања у домаћим и свјетским размјерама.

г) План истраживања који је дат приликом пријаве докторске тезе није битније промјењен од стране кандидата. Дошло је до одрђених корекција назива поглавља и груписања садржаја унутар поглавља у веће или мање цјелине. Међутим, ова минимална одступања нису нарушила однос коначне структуре рада и оне из пријаве рада, већ су допринијела његовој бољој и свеобухватнијој структури.

4. РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

а) Основна поставка (хипотеза) на којој је кандидат засновао истраживање у овом раду и коју је успјешно одбранио научним аргументима јесте да је легат институт наслеђеног права који има своје специфичности у односу на институт наслеђивања уопште (законско и тестаментарно), поједине наследно – правне уговоре и друге сродне правне институте као што су налог, поклон за случај смрти и др. Поред тога, сам легат има своје властите специфичности које још више долазе до изражаја у правно – политичким и социјалним условима у којима се налази Република Српска. У том смислу преиспитана су нова рјешења наследноправног законодавства која се односе на легат и њихов легитимитет у односу на домаће прилике и правну традицију са једне стране, и компатибилност са савременим прописима из ове области у другим, првенствено сусједним земљама. Поред питања која се тичу односа између завјештаоца и легатара, тј. њиховог правног положаја, обима одговорности за дугове оставиоца, престанка права на легат итд., централно мјесто у раду припада појединим облицима легата у праву Републике Српске.

Кандидат је дошао до резултата да је временом дошло до умножавања могућих облика предмета легата. Наиме, и поред уопштеног, широко постављеног предмета легата, да се може састојати у свему ономе што иначе може бити предмет облигације (давање, чињење, нечињење или трпљење), неопходно је конкретизовати и идентификовати поједине његове појавне облике. У том смислу, представљена је исцрпна листа врста легата према предмету којом је, поред традиционалних врста, обухваћене и оне које су резултат новијих законских рјешења насталих након трансформације из ранијег у постојећи тржишни систем. Ове промјене пратиле су и реформе грађанског и законодавства у другим областима права које су на посредан начин афирмисале и нове облике легата. Наиме, Закон о наслеђивању, нешто мање непосредно, а више посредно, али у сваком случају прилично оскудно регулише поједине облике легата. Због тога је кандидат морао уложити знатан напор како би анализирао целокупно законодавство да би дошао до тражених резултата о предмету истраживања. У склопу тога извршена је и критичка анализа појединих законских одредби и предложена адекватнија рјешења примјерена нашој правној традицији и која су међусобно усклађена по хоризонталној и вертикалној линији.

Посебно значај допринос представља одређивање самог карактера предмета легата јер се може састојати, не само у имовинској вриједности, већ и из неимовинских права. Овакав закључак произилази из корелације са предметом наслеђивања јер су за наслеђивање подобна не само имовинска права, већ и нека неимовинска добра која се могу наћи у саставу заоставштине. И не само заоставштине, јер завјешталац може легирата и предмете који се налазе у својини дргих лица. Без обзира о каквом предмету легата се ради исти мора испуњавати услове у погледу могућности, допуштености и одређености.

б) Наведите резултате до којих је кандидат дошао истраживањем у овом раду су правилно, логично и јасно тумачени. То се односи, како на истраживања која су извршена анализом законских текстова, тако и она истраживања проистекла из наследноправне и друге правне литературе водећих правних стручњака у земљи и иностранству. Извршено је упоређивање резултата истраживања са резултатима до којих су дошли аутори коментара закона о наслеђивању (Креч, М. и Павић, Ђ., *Коментар закона о наслеђивању (са судском праксом)*, Антић, О. и Балиновац, З., *Коментар закона о наслеђивању* и др.), аутори дјела монографског карактера (Стојановић, Н., „*Испорука у наследном праву*“), као и резултатима рада других аутора у овој области. Уважавајући радове ових аутора, кандидат је испољио и довољно критичности супростављајући адекватну научну аргументацију. Нарочито значајана критичност је испољена у анализи појединих законских одредби у праву Републике Српске за шта су предложена и одговарајућа рјешења *de lege ferenda*.

5. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

Тема коју је кандидат истраживао у овом раду представљена је на посебан и оригиналан начин. На једном мјесту су свеобухватно анализирана сва постојећа научна сазнања о легату као правној институцији наследног права, а посебно поједине врсте предмета легата у праву Републике Српске. Истовремено је анализирано домаће и страно позитивно право у овој области, као и раније важећи прописи, на основу чега су упућени конструктивни приједлози за ефикаснија будућа законска рјешења. Рад је написан јасним и прецизним језиком, а кандидат је своје ставове засновао на прихватљивој научној аргументацији.

С обзиром на представљени научни допринос, али и допринос у правцу законске и практичне примјене предмета истраживања, Комисија има задовољство и част да једногласно да

ПРИЈЕДЛОГ

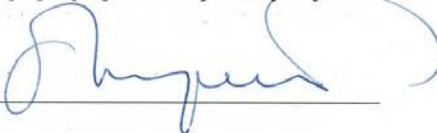
Предлаже се Научно-наставном вијећу Правног факултета Универзитета у Бањој Луци:

1. да прихвати докторску тезу кандидата мр Ђорђа Раковића под називом „Посебне врсте легата (испоруке)“ као самосталан и на научним основама заснован рад оваквог карактера и
2. да именује Комисију за јавну одбрану овог рада.

У Бањој Луци, април 2015. године.

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

1. Проф. др Бранко Мораит, предсједник

2. Доц. др Дарко Радић, члан

3. Проф. др Енес Хашић, ментор-члан.